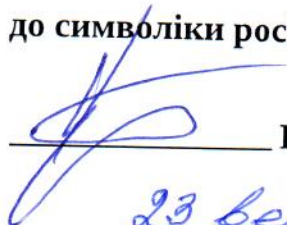

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

Віктор БРЕХУНЕНКО
23 вересня 2025 р.

**Фаховий висновок щодо об'єктів
(географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності,
пам'ятників і пам'ятних знаків), присвячених радянському військовому
морякові-підводникові Маринеску Олександрові Івановичу (1913–1963), у
контексті положень Закону України «Про засудження та заборону
пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії»**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія – дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру.

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі,

в) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях зокрема Союзу Радянських Соціалістичних Республік, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Союзом Радянських Соціалістичних Республік територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам,

пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

г) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені подіям, пов'язаним із здійсненням російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників та пам'ятних знаків, пов'язаних з опором і вигнанням нацистських окупантів з України, із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

д) зображення гасел, цитат осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Союзу Радянських Соціалістичних Республік, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Союзом Радянських Соціалістичних Республік територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень гасел, цитат, пов'язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

е) зображення, написи, пов'язані із глорифікацією і виправданням російської імперської політики;

є) назви областей, районів, населених пунктів, районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топонімії населених пунктів, підприємств, установ, організацій на території України, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які відповідають критеріям, встановленим підпунктами «в» і «г» цього пункту, назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятників і пам'ятних знаків), присвячених радянському військовому морякові-підводникові **Маринеску Олександрові Івановичу (1913–1963)**, вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

Маринеско Олександр Іванович (до 1930 р. – **Маринеску**; 1913-1963) – радянський військовий моряк-підводник, командир підводного човна С-13 Червонопрапорної бригади підводних човнів Червонопрапорного Балтійського флоту, капітан 3-го рангу, Герой Радянського Союзу (посмертно, 1990 рік).

Народився 1913 року в м. Одесі; у 1920–1926 рр. навчався в Одеській трудовій школі № 36 (закінчив 6 класів), потім став учнем матроса. Згодом навчався в школі юнг, по завершенні якої матросом 1 класу служив на суднах Чорноморського пароплавства. У 1930–1933 рр. навчався в Одеському морехідному технікумі, після закінчення якого служив третім і другим помічником капітана на пароплавах «Ілліч» і «Червоний флот». У листопаді 1933 р. навчався на спеціальних курсах командирського складу Робітничо-Селянського Червоного флоту, після закінчення яких був призначений штурманом на підводний човен Щ-306 («Пікша») Балтійського флоту. Після завершення курсів перепідготовки при Червонопрапорному навчальному загоні підводного плавання імені С. М. Кірова служив помічником командира на Л-1, з 1939 р. – командиром підводного човна М-96.

З початком німецько-радянської війни підводний човен М-96 О. Маринеска перебазовано в Палдіскі, потім у Таллінн, де він перебував на позиції в Ризькій затоці. 14 лютого 1942 р. М-96 під час обстрілу було пошкоджено артилерійським снарядом, ремонт тривав пів року; лише 12 серпня 1942 р. М-96 вийшов у черговий бойовий похід. Наприкінці 1942 р. О. Маринеску присвоєно звання капітана 3-го рангу. 3 квітня 1943 р. – він командир підводного човна С-13, на якому прослужив до вересня 1945 року. У 1943 р. С-13 не брав участі в бойових діях; у похід підводний човен вирушив тільки в жовтні 1944 р. 9 жовтня, у першу добу походу, Маринеско виявив і атакував транспорт «Зігфрід» (553 брт). Атака чотирма торпедами з невеликої дистанції не вдалася; пошкоджений німецький транспорт пізніше відбуксували в Данциг і до весни 1945 р. відновили. Утім за цей похід підводний човен С-13 нагородили орденом Червоного Прапора.

З 9 січня по 15 лютого 1945 р. протягом п'ятого бойового походу С-13 потопив два німецькі пасажирські кораблі – океанський лайнер «Вільгельм Густлофф» (за різними оцінками, загинуло близько 9000 людей, більшість із яких – цивільні німецькі біженці, майже половина з них – діти) та крейсер-транспорт «Генерал фон Штойбен», унаслідок чого загинуло близько 3700 осіб.

Незабаром за систематичне порушення дисципліни О. Маринеска понижено у військовому званні (з капітана 3-го рангу до старшого лейтенанта), звільнено спочатку з підводного флоту, а згодом узагалі з Військово-морського флоту; лише в 1960 р. йому було повернуто офіцерське звання та пенсію.

Станом на сьогодні О. Маринеску встановлено пам'ятники та меморіальні дошки в державі-агресорі РФ: у Кронштадті, Санкт-Петербурзі, Нижньому Новгороді, Калінінграді (колишньому Кенігсберзі).

На підставі викладеного вище, зважаючи на суперечливі оцінки діяльності О. Маринеска, під командуванням якого підводний човен С-13 у Балтійському морі потопив німецькі транспорти зі значною кількістю цивільних німецьких біженців на борту, а також з огляду на те, що військова служба О. Маринеска на Балтійському флоті не була безпосередньо пов'язана з опором та вигнанням нацистських окупантів з України, подальше вшанування в Україні пам'яті військового моряка-підводника **Маринеска Олександра Івановича (1913–1963)** в назвах географічних об'єктів, юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятниках і пам'ятних знаках вважаємо недоцільним та безпідставним.

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович

СОКИРКО Олексій Григорович